

Deneysel Olarak Sınanmış

Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları III

Editörler:

Prof. Dr. Serdar ERKAN • Prof. Dr. Alim KAYA

— 5. Baskı —

Editörler: - Prof. Dr. Serdar ERKAN - Prof. Dr. Alim KAYA

DENEYSSEL OLARAK SINANMIŞ GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK PROGRAMLARI - III

ISBN 978-605-4282-81-4

DOI 10.14527/9786054282814

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2017, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti. ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ağustos 2007, Ankara

5. Baskı: Ekim 2017, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam

Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1

İskitler/ANKARA

Tel: 0312-341 1020

Faks: 0312-341 3050

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

Kimimizin doğrudan, kimimizin de öğretmenlerinin öğretmenleri olarak yetişmemizde ve ülkemizde Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanının doğup gelişmesinde büyük emekleri olan; alanımızın duayenleri,

Merhume Sayın Prof. Dr. Feriha BAYMUR

Sayın Prof. Dr. Hasan TAN

Merhum Sayın Prof. Dr. Muharrem KEPÇEOĞLU

Sayın Prof. Dr. İ. Ethem ÖZGÜVEN

Sayın Prof. Dr. Yıldız KUZGUN

Merhume Sayın Prof. Dr. Yedigar KILIÇÇI

Merhume Prof. Dr. Gül AYDIN

öğretmenlerimize ithaf olunur.

ÖN SÖZ

Elinizdeki bu kitap ilk iki cildi daha önce yayımlanan “*Deneysel Olarak Sınanmış Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları*” serisinin üçüncü cildir. Daha önce yayımlanan kitaplardan birinci ciltte, ilköğretim öğrencileri için hazırlanmış ve bu yaş grubu öğrenciler üzerinde etkililiği test edilmiş programlar, ikinci ciltte ise yine aynı yaklaşımla orta ve yükseköğretim öğrencileri için hazırlanmış ve test edilmiş programlara yer verilmişti. Bu kitapta ise yine orta ve yükseköğretim öğrencileri üzerinde etkililiği test edilmiş programlar yer almaktadır.

Kitaptaki programlardan üçü doktora tezi, altısı ise yüksek lisans tezidir. Programların tümü deneysel olarak test edilmiş, etkililiği kanıtlanmış çalışmalardır. Bu çalışmalar bilimsel jüriler tarafından kabul edilmiştir.

Kitapta dokuz program yer almaktadır. Bunlar; *akademik güdülenme, problem çözme, sosyal beceri eğitimi, etkili çalışma alışkanlıkları geliştirme, benlik saygısı, kaygı, sosyal kaygı, sınav kaygısı ve sigarayı bıraktırma* konularında hazırlanmıştır.

Bu ve daha önceki kitapların hazırlanması için bizi güdüleyen şey, alanımızda yapılmış araştırma sonuçlarını, özellikle psikolojik danışmanların okul ortamında uygulayabilecekleri programları, meslektaşlarımıza ulaştırma ve onlarla paylaşma arzusudur. İlk iki cilde özellikle okul ortamında çalışan psikolojik danışmanların göstermiş olduğu ilgi bizi mutlu etmiştir.

Programların uygulanmasına ilişkin öneriler her programda hatırlatılmış olmakla birlikte uygulamaya ilişkin bazı noktaların tekrar hatırlatılmasında yarar görülmektedir:

1. Kitabın hedef kitlesi PDR alanında çalışan ve PDR alanında en az lisans diplomasına sahip meslektaşlarımızdır. Bu niteliği taşımayan kişilerin programları kullanması “ehliyet” ve “etik” sorunları yaratacaktır.
2. Uygulamalarda PDR alanının ve grup etkinliklerinin genel ilke ve kurallarının her zaman dikkate alınması gerekmektedir.

Programları uygulamak isteyen meslektaşlarımızın karşılaşılabilecekleri soru ve sorunları doğrudan yazarlarla iletişime geçerek iletmesi mümkündür. Bunun yanında programları uygulayan meslektaşlarımızın uygulamadan elde ettikleri sonuç ve gözlemlerini yazarlarla ve editörlerle paylaşmaları bizleri mutlu edecektir.

Kitap açık uçlu olarak planlanmıştır; araştırma sonuçları ile yararlı olduğu kanıtlanmış ama bu seride yer almayan programların yazarlarının da kitaptaki

formatta çalışmalarını editörlere iletmesi durumunda gelecek baskılarda onlara da yer verilmesi bizi mutlu eder.

Tüm yazarlara, danışmanlarına, kitaba dil açısından katkıda bulunan, Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ'a ve kitabı yayımlayan Pegem Akademi ekibine teşekkür ederiz.

Editörler

Prof. Dr. Serdar ERKAN

Prof. Dr. Alim KAYA

Ekim 2014

Bölümler ve Yazarları

- 1. Bölüm: Akademik Güdülenme Destek Programı**
Yrd. Doç. Dr. İhsan Bozanoğlu
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
- 2. Bölüm: Sosyal Kaygıyla Başa Çıkma Programının Lise Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeylerine Etkisi**
Azra Koçak Yazgı
Ankara, Tevfik İleri Ortaokulu
- 3. Bölüm: Lise I. Sınıf Öğrencilerine Verimli Ders Çalışma Alışkanlıkları Kazandırmaya Dönük Bir Grup Rehberliği Programı**
Mesude Kaya Zengin
Malatya, Derme İlkokulu
- 4. Bölüm: Ergenlerde Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Bir Grup Çalışması**
Sebahat Söylemez
Özel İtalyan Lisesi
- 5. Bölüm: Özsaygı Geliştirme Programının Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi**
Naime Doğru
Bursa, Yıldırım Yunus Emre İlkokulu
- 6. Bölüm: Bilişsel–Davranışçı Sigara İçmeyi Bıraktırma Programının Depresyonlu Sosyal Anksiyeteli ve Normal İçicilerden Oluşan Gruplardaki Etkisi**
Prof. Dr. Hikmet Yazıcı
Karadeniz Teknik Üniversitesi

- 7. Bölüm: Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi**
Prof. Dr. Galip Yüksel
Gazi Üniversitesi
- 8. Bölüm: Sınav Kaygısını Azaltmaya Donuk Bir Grup Rehberliği Programı**
Doç. Dr. Zülal Erkan
Mersin Üniversitesi
- 9. Bölüm: Grup Rehberliği Programının Lise I. Sınıflarda Sınıf Tekrarı Yapan Öğrencilerin Kaygı Düzeylerinin Azaltılmasındaki Etkisi**
Erkan Sezer
Malatya, 20 Mayıs Vakfı Turgut Özal Lisesi
Prof. Dr. Mustafa Kılıç
Ankara Ufuk Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Bölümler ve Yazar.....	vii

1. BÖLÜM

AKADEMİK GÜDÜLENME DESTEK PROGRAMI

Özet	1
Giriş.....	1
Kuramsal Çerçeve.....	4
Genel Psikoloji Kuramlarında GÜDÜLENME.....	4
Koşullama Kuramları	4
İhtiyaç Kuramları	5
Akademik GÜDÜLENME, Benlik Saygısı, Başarı, Sınav Kaygısı ve Bilişsel Davranışçı Uygulamalar	6
Programın Genel Amacı.....	12
Gruba Üye Seçimi.....	12
Hedef Grup.....	12
Kullanılan/Kullanılabilecek Ölçme Araçları.....	12
Oturum Sayısı	14
Oturumların Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklardan Bazıları	14
Uygulayıcılara Öneriler	15
Kaynaklar.....	16
Oturumlar	18
1. OTURUM	19
2. OTURUM	22
3. OTURUM	24
4. OTURUM	27
5. OTURUM	29
6. OTURUM	31
7. OTURUM	34
8. OTURUM	36
9. OTURUM	42
10. OTURUM	45
11. OTURUM	47
12. OTURUM	49
13. OTURUM	50
14. OTURUM	56
15. OTURUM	57

2. BÖLÜM

SOSYAL KAYGIYLA BAŞA ÇIKMA PROGRAMININ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KAYGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Özet	59
Giriş	59
Kuramsal Çerçeve	59
Grubun Amaçları	67
Gruba Üye Seçimi ve Diğer İlkeler	67
Hedef Grup	67
Kullanılan-Kullanılabilecek Ölçme Araçları	68
Oturum Sayısı	69
Oturumların Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	69
Kaynaklar	70
Oturumlar	71
1. OTURUM	72
2. OTURUM	77
3. OTURUM	80
4. OTURUM	83
5. OTURUM	97
6. OTURUM	102
7. OTURUM	115
8. OTURUM	123
9. OTURUM	131
10. OTURUM	139

3. BÖLÜM

LİSE I. SINIF ÖĞRENCİLERİNE VERİMLİ DERS ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI KAZANDIRMAYA DÖNÜK BİR GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMI

Özet	143
Giriş	143
Kuramsal Çerçeve	143
Programın Amacı	152
Hedef Grup	152
Kullanılan/Kullanılabilecek Ölçme Araçları	152
Oturum Sayısı	153

Programın Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	153
Kaynaklar.....	154
Oturumlar	157
1. OTURUM	158
2. OTURUM	163
3. OTURUM	168
4. OTURUM	170
5. OTURUM	172
6. OTURUM	176
7. OTURUM	180
8. OTURUM	184
9. OTURUM	187
10. OTURUM	191
11. OTURUM	194
12. OTURUM	197

4. BÖLÜM

ERGENLERDE PROBLEM ÇÖZME BECERİSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK BİR GRUP ÇALIŞMASI

Özet	199
Giriş.....	200
Kuramsal Çerçeve.....	200
Programın Genel Amacı.....	209
Gruba Üye Seçimi.....	209
Hedef Grup.....	210
Kullanılan Ölçme Araçları	210
Problem Çözme Envanteri	210
Çalışmayı Değerlendirme Anketi.....	211
Oturum Sayısı	211
Oturumların Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	211
Uygulayıcıya Öneriler	211
Kaynaklar.....	213
Oturumlar	215
1. OTURUM	216
2. OTURUM	220
3. OTURUM	222
4. OTURUM	227

5. OTURUM	235
6. OTURUM	237
7. OTURUM	241
8. OTURUM	243

5. BÖLÜM

ÖZSAYGI GELİŞTİRME PROGRAMININ LİSE BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZSAYGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Özet	251
Giriş	251
Kuramsal Çerçeve	251
Grubun Amaçları	262
Gruba Üye Seçimi ve Diğer İlkeler.....	263
Hedef Grup.....	263
Kullanılan-Kullanılabilecek Ölçme Araçları.....	263
Oturum Sayısı	264
Oturumların Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	264
Kaynaklar.....	265
Oturumlar	268
1. OTURUM	269
2. OTURUM	271
3. OTURUM	274
4. OTURUM	276
5. OTURUM	281
6. OTURUM	284
7. OTURUM	288
8. OTURUM	293
9. OTURUM	298
10. OTURUM	301

6. BÖLÜM

BİLİŞSEL-DAVRANIŞÇI SİGARA İÇMEYİ BIRAKTIRMA PROGRAMININ DEPRESYONLU SOSYAL ANKSİYETELİ VE NORMAL İÇİCİLERDEN OLUŞAN GRUPLARDAKİ ETKİSİ

Özet	305
Giriş	306
Kuramsal Çerçeve	306
Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımın Grupta Uygulanması	308
Bilişsel-Davranışçı Terapilerin Kullanıldığı Problem Alanları	308
Bilişsel-Davranışçı Sigara Bırakma Programı	309
Bilişsel-Davranışçı Sigara Bırakma Programının Etkililiği	316
Programın Amaçları	317
Gruba Üye Seçimi ve Diğer İlkeler	318
Hedef Grup	318
Kullanılan-Kullanılabilecek Ölçme Araçları	318
Oturum Sayısı	319
Programın Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	320
Uygulayıcılara Öneriler	320
Kaynaklar	321
Oturumlar	325
1. OTURUM	326
2. OTURUM	329
3. OTURUM	332
4. OTURUM	335
5. OTURUM	337
6. OTURUM	339
7. OTURUM	342
8. OTURUM	344

7. BÖLÜM

SOSYAL BECERİ EĞİTİMİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Özet	349
Giriş	350
Kuramsal Çerçeve	350
Sosyal Zekâ	351

Sosyal Beceriler.....	352
Sosyal Beceri Eksikliğinin Nedenleri.....	353
Sosyal Beceri Analizi	354
Sosyal Becerilerin Ölçülmesi	355
Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisi	356
Programın Amaçları	358
Gruba Üye Seçimi	359
Hedef Grup.....	360
Kullanılan-Kullanılabilecek Ölçme Araçları	361
Alt Ölçekleri Tanımlama	361
Sosyal Beceri Alt Ölçekleri.....	362
Sosyal Beceri Envanterinin Uygulama Alanları	364
Oturum Sayısı	365
Programın Hazırlanması ve Yararlanılan Kaynaklar	365
Kaynaklar.....	367
Oturumlar	370
1. OTURUM	371
2. OTURUM	373
3. OTURUM	376
4. OTURUM	380
5. OTURUM	384
6. OTURUM	387
7. OTURUM	390
8. OTURUM	392
9. OTURUM	395

8. BÖLÜM

SINAV KAYGISINI AZALTMAYA DÖNÜK BİR GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMI

Özet	397
Giriş.....	398
Kuramsal Çerçeve.....	398
Sınav Kaygısı	399
Sınav Kaygısının Boyutları	400
Kuruntu Boyutu.....	400
Duyuşallık Boyutu	401

Sınav Kaygısının Performansa Etkisi	402
Sınav Kaygısının Azaltılmasıyla İlgili Yaklaşımlar	402
Grubun Amaçları	403
Gruba Üye Seçimi ve İlkeler	404
Hedef Grup.....	404
Kullanılan Ölçme Aracı.....	404
Sınav Kaygısı Envanteri	404
Sınav Kaygısı Envanterinin Güvenirliği	405
Sınav Kaygısı Envanterinin Geçerliliği	405
Oturum Sayısı	406
Programın Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	406
Kaynaklar.....	407
Oturumlar	409
1. OTURUM	410
2. OTURUM	413
3. OTURUM	418
4. OTURUM	419
5. OTURUM	423
6. OTURUM	424
7. OTURUM	425
8. OTURUM	428

9. BÖLÜM

GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMININ LİSE I. SINIFLARDA SINIF TEKRARI YAPAN ÖĞRENCİLERİN KAYGI DÜZEYLERİNİN AZALTILMASINDAKİ ETKİSİ

Özet	429
Giriş.....	430
Kuramsal Çerçeve.....	430
Bazı Psikolojik Kuramlara Göre Kaygı	437
Programın Genel Amacı.....	442
Hedef Grup.....	443
Kullanılan-Kullanılabilecek Ölçme Araçları.....	443
Oturum Sayısı	444
Oturumların Hazırlanmasında Yararlanılan Kaynaklar	444
Kaynaklar.....	445

Oturumlar	446
1. OTURUM	447
2. OTURUM	449
3. OTURUM	450
4. OTURUM	452
5. OTURUM	454
6. OTURUM	457
7. OTURUM	459
8. OTURUM	461
9. OTURUM	463
10. OTURUM	464